

Delavska pravica

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

ŠTEV. 27

LJUBLJANA, DNE 2. JULIJA 1937

LETO X.

Delovni stanovi v skupno borbo!

Poročilo načelnika JSZ tov. Srečka Žumra na občnem zboru dne 27. junija 1937

DELOVNI SLOJI NA TLEH!

Leto od zadnjega občnega zbora Jugoslovanske strokovne zveze nam kaže ponovno silen razmah kapitalizma v svetu in pri nas doma. Nепrestano novo kopičenje kapitala v rokah nekaternikov pomenja obubožanje delovnega človeka, predvsem delavca pa tudi obrtnika in kmeta, ki si morata s svojimi lastnimi rokami služiti svoj vsakdanji kruh. Ves ustroj modernega gospodarstva sloni na kapitalistični osnovi. Namesto da moderni stroji služijo človeštvu v blagoslov, so mu v prekletstvo in v pogubo. Tisoči ljudi ostajajo na cesti brez posla, brez potrebnega zaslužka in učinkovite moralne in gospodarske zaščite. Iz obubožanih podeželskih kmetij hiti mladina v industrijo, brezposelni obrtniški naraščaj išče vsepovsod zaposlitve poleg že itak v veliki meri brezposelnega industrijskega delavstva. Toda kapitalizem izrablja tudi to ljudsko gospodarsko stisko v svojo korist. Današnja industrija se na vse načine izogiblje zakonu o zaščiti delavstva, preganja in izigrava zakonite delavske organizacije in njih zastopnike, da svobodneje lahko pritiska in izmoghava zaposleno delavstvo. V delo sprejema nove delavce in odpušča stare po mili volji, kakor pač zahteva kapitalistični sistem gospodarstva in na ta način poslabšuje delavske razmere v svojih obratih, predvsem pa znižuje delavske mezde, ki dandanes niso več nikako merilo življenjskega minuma.

DVA RAZREDA

Tako si stojita po zaslugi kapitalizma v gospodarskem boju danes nasproti dva razreda. Razred posedujočih, ki si lasti vse dobrine tega sveta, in razred delovnega človeka, ki si s svojim trdim delom komaj ohranja življenje. Ta

NEKRŠČANSKI USTROJ ČLOVESKE DRUŽBE

je povzročil moderni kapitalizem, ker si je podredil delovnega človeka kot zgolj pridobitno sredstvo. Na eni strani izmoghava mogočni velekapital vprav brezobzirno v svojih centrih delovno ljudstvo, delavce in konsumente, na drugi strani pa uprizarja med posameznimi državami in svojimi konkurenčnimi borbi gospodarske in politične spore in kljub najrazličnejšim mirovnim izjavam posameznih zastopnikov držav neprestano pripravlja krvave obračune.

GOSPODARSKO OBUBOŽANJE DELOVNIH SLOJEV IMA TUDI V DUHOVNEM OZIRU HUDE POSLEDICE.

Zatiranje človeškega dostojanstva, ki je božjega izvora, zavestno in podzavestno sili človeka k odporu in upor. Vsak človek, ki neupravičeno trpi pod današnjim kapitalističnim družabnim redom, išče utehe in zadoščenja za svojo užaljeno notranjost in duhovno bit. Človek, ki se v svoji notranjosti v polni meri zaveda svojega dostojanstva, hoče samega sebe uveljaviti in se ne pusti podrediti v brezpravnega sužnja ali na nivo zgolj pridobitnega sredstva. Zig božjega dostojanstva človeka se ne da nikdar izbrisati iz človeških duš, kamor je Bog položil svojo neizbrisno duhovno očetovstvo. Vsaka reakcija, vsako nasilje nad človeško svobodo in gospodarsko izmoghavanje človeka more trajati le tako dolgo, dokler se živo ne dotakne človekovega dostojanstva in ne razburka vse njegove notranjosti. Gorje pa svetu, ako ta užaljena človeška osebnost išče samo sebe izven okvira svojega izvora, v družbi brez Boga. Kot neugnan veletok podira vse kulturne in gospodarske dobrine in zgolj v maščevanju nad vsem obstoječim išče svoje osvoboditve in razmaha. Toda ker tu govori samo maščevanje, so razvaline človeštva strašne in trpljenje silno. V krvi se duši človeštvo, dokler v krvi ne spozna samega sebe, svoj namen in svoj pravi izvor. V tem uničevalnem delu nekrščanskega kapita-

lizma nam je popolnoma razumljiv pojav komunizma, pa tudi fašizma, ki je reakcija kapitalizma na komunizem.

KATOLISKI SOCIALNI PREROD.

Ze pred 45 leti je veliki socialni papež Leon XIII. videl pogubonosno posledico razvijajočega se kapitalizma. Izdal je okrožnico »Rerum Novarum«, v kateri je opozoril ves svet na pereče socialno vprašanje. Z izdajo te enciklike se je začelo sveže krščansko soc. delavsko gibanje po srednji Evropi. Ta papežev poziv je vzbudil tudi našega pokojnega dr. Kreka, ki je vse svoje življenje posvetil in samega sebe žrtvoval za katoliški socialni prerod. Ustanovil je pri nas kršč. soc. delavsko gibanje, iz katerega je leta 1909. po njegovi zamisli izšla Jugoslovanska strokovna zveza kot osrednja matica delavskega gibanja. Toda seme teh velikih mož, ki so prav razumeli veliki čas, bi se skoraj zadušilo v preveliki ljuliki, ki so je sejali pristaši obstoječega kapitalističnega reda v človeško družbo. V Nemčiji in v Avstriji so krščansko strokovno gibanje podredili političnemu strankarskemu življenju, isto so poskušali tudi v Češkoslovaški, kjer so končno ustanovili svojo strankarsko delavsko organizacijo. Prav za tem ciljem so šli tudi pri nas. Razvila se je v tem pravcu dolgotrajna borba v povojni dobi, ki je šla za ohranitev kršč. soc. preporeda v katoliški družbi v duhu okrožnice Leona XIII. in dr. J. E. Kreka in proti njemu.

ZMAGOVITA BORBA KRŠČ. SOC. DELAVSTVA ZA SVOBODO IN NEODVISNOST.

Delavstvo mora v tako važni borbi s poganskim kapitalizmom za osnovna krščanska načela v praktičnem družabnem življenju imeti vso svobodo v svojem delovanju in razvoju. Toda socialni nazadnjaki so to svobodo okrnjevali in v okviru skupnega strankarskega življenja podrejali vse delavsko gibanje političnim interesom, ki so bili največkrat v škodo zdravemu krščanskemu delavskemu gibanju. Zato naše delavstvo ni moglo trpeti te podrejenosti. Tudi v političnem življenju je hotelo imeti svojo svobodno besedo v okviru politične skupnosti. Zahtevalo je prav povsod sebi primerno zastopstvo, ki si ga izbere samo in je tudi predvsem odgovorno njegovim instancam. Ker delavstvo, ki je prav dobro poznalo čas in svojo nalogo, v tem načelnem vprašanju ni moglo popustiti, je nasprotje med eno miselnostjo in drugo naraščalo. Ze skoro pred šestimi leti je padel prvi predlog za ustanovitev nove katoliške delavske organizacije, ki naj bi bila le podpornega značaja, nikakor pa ne borbenega proti kapitalistični reakciji. Zadnji poskus podreditve naše Jugoslovanske strokovne zveze je bil leta 1932, ko je na njenem občnem zboru nastopila pod vodstvom dr. Mihe Kreka stvorjena opozicija in hotela vodstvo organizacije prevzeti v svoje roke. Toda poizkus se je ponesrečil in s tem je bila naša JSZ nekako izključena iz tako zvane strankarsko-politične katoliške skupnosti. Konec tega spora je zaključila ustanovitev nove delavske organizacije »Zveze združenih delavcev«.

NIC NI POMAGALO!

Ves ta potek ustanavljanja nove delavske organizacije so opravičevali merodajni faktorji z razlogom, češ da kršč. soc. delavsko gibanje zahaja v marksistične vode in da je v nevarnosti katoličanstvo v delavskih vrstah. Premotiti so hoteli javnost in naše člane, da bi se odvračali od Jugoslovanske strokovne zveze in podprli njihovo centralistično strankarsko-politično tezo. Koliko krivičnih očitkov je bilo izrečenih in napisanih proti Jugoslov. strok. zvezi, toda vse skupaj ni nič pomagalo. Skoro bosta

minuli dve leti, odkar obstoji nova delavska organizacija, ki so jo vzbudili v življenje najrazličnejši faktorji, samo delavci ne, toda Jugoslovanska strokovna zveza je duhovno še močnejša in številnejša. Zavest našega članstva se je odločno dvignila in prav vsak član dobro ve, zakaj je organiziran v JSZ in dobro razume čas, v katerem živimo. Seme, ki ga je položil pred 43 leti v delavska srca nepozabni dr. Krek, še živi v nas in v naši Jugoslovanski strokovni zvezi. Ta najdragocenejša duhovna dediščina dr. Kreka, ki ni prav nič drugega kot zavest nujnosti borbe za najosnovnejše človeške pravice in božje dostojanstvo delovnega človeka, je kakor večni ogenj v naših sreih, ki ne bo nikdar ugasnil!

CAS, V KATEREM ŽIVIMO, JE SILNO VAZEN.

Razbrzdani pohlep po zemeljskih dobrinah, razkraja človeško družbo. Kaj nam prinese prihodnost, ne vemo prav nič. Nova krvoprelitja, nove boje, novo trpljenje? Kapitalizem je nepopustljiv v svojem razmahu. Ali nismo katoličani v 45 letih po izdaji »Rerum novarum« zamudili veliko, zamudili toliko, da danes v človeški družbi igrata glavno vlogo komunizem in fašizem, mesto živega dejavnega katoličanstva, ki ne pozna krivice, ampak samo pravico in ljubezen. Ali bomo zamudili tudi Pijevo okrožnico »Quadragesimo anno«, ki je bila morda izdana ob 12. uri, da ne pridemo katoličani med mlinska kolesa komunizma in fašizma?

Dokler bodo samo radi strankarsko-političnih razlogov ustanavljali in podpirali nove organizacije proti Krekovi JSZ in metali iz katoliških vrst pionirje krščanskega gibanja po naših industrijskih središčih, toliko časa voditelji slovenskih katoličanov ne bodo mogli trditi, da razumejo čas, v katerem živijo.

JUGOSLOVANSKA STROKOVNA ZVEZA BO V BODOČE HODILA PO PRAVI POTI KOT DOSLEJ

in bo zato pri njej vedno razumevanje in pripravljenost tudi za vse nove naloge, ki jih prinaša čas in ki jih bo še prinesla bodočnost. Povsod je aktivno in stvarno sodelovala, kamor je bila kot svobodna delavska organizacija poklicana, odmaknila pa je svoje sodelovanje tam, kjer ni šlo za izrazito delavsko zastopstvo. V tem svojem udejstvovanju je javno izpričevala, da se delavsko vprašanje ne sme izrabljati v nikake strankarske namene, bodisi v strankarsko-politične ali gospodarsko-partizanske, in dala poudarek vsemu resnemu in važnemu pozitivnemu delu. V dolžnost si je štela, da je sodelovala tudi pri mezdni gibanjih, ki jih ni izrečno sama vodila, ampak je to zahtevala splošna delavska korist, ki gre preko vseh ozkih organizacijskih interesov. Skrbno pa je pri tem svojem sodelovanju pazila na to, da je bila njena pomoč v korist pozitivnemu delu za zmago pravice in s tem je prinesla v vse delavsko gibanje potrebno resnost. Tu je predvsem omembe vreden boj papirničarjev za kolektivno pogodbo, kjer je bila sicer JSZ v večini, vendar je radi potrebe lojalno sodelovala z vsemi zainteresiranimi svobodnimi delavskimi organizacijami. Prav tako je lojalno sodelovala v boju za kolektivno pogodbo jeseniških kovinarjev in uspešno preprečila namerne intrige organizacije, na katero so vplivali delodajalski in politični faktorji, da bi moralno oslabili zdrav odpor zavednega delavstva. Nešteto posredovanj in gibanj pa je JSZ vodila tudi sama. Boji so bili težki in trdi v obzired strnjivosti go-

spodarskih krogov in njihovi neodjenljivosti, toda krepka in močna zavest članstva je borbe vendarle končala z večjim ali manjšim uspehom.

Prav tako je Jugoslovanska strokovna zveza tudi

V SOCIALNO POLITIČNIH VPRAŠANJIH

kot svobodna organizacija izrekla svojo krepko besedo, kar je imelo močan odjek v javnem mnenju. Tako je neustrahovano zavzela svoje lastno stališče k pooblastilom socialnega ministristva v finančnem proračunu, prav posebej pa še k osnutku določitve najmanjših mezd, zavedajoč se prav dobro jasne namere delodajalskih krogov, da najmanjše mezde postanejo počasi največje. Določitev najmanjših mezd je po zakonu samem predvsem stvar javne uprave, ki bo nosila za nje glavno odgovornost. Na vsak način pa JSZ kot krščanska delavska organizacija pri tem vprašanju ne more pod najmanjšo življenjsko mero, ki naj se od časa do časa določa po obstoječih tržnih cenah. Obstoj delavske družine je za JSZ načelno vprašanje. Prav družine pa so pri določitvi najmanjših mezd v današnjem kapitalističnem družabnem redu živo prizadete.

JSZ JE IN MORA BITI IZRAZITO DELAVSKA.

S tem svojim izrazito delavskim udejstvovanjem, ki je pa tudi popolnoma v skladu s kršč. soc. načeli, je JSZ pridobila na svojem ugledu in velja danes za najboljšo delavsko organizacijo, popolnoma prosto od vsakršnega vpliva kapitalističnih krogov. Razumljivo je, da si je s tem svojim delom pridobila veliko novih članov med delavstvom, ki je pričelo resno razmišljati o svojem delavskem vprašanju. Pridobila pa si je tudi veliko prijateljev izven delavskih vrst, ki z zanimanjem sledijo njenemu razvoju. S tem svojim delom pa je JSZ tudi krepko udarila v vse dosedanje socialno udejstvovanje, bodisi v strokovno, bodisi v socialno ali v gospodarsko. Onemogočila je marsikako demagoško nastopanje v socialnih zadevah. Nakopala si je s tem seveda še novih nasprotnikov, ki so nujno pokazali pravo barvo. Ideja nam je bila nad vse, ne glede na žrtve, ki jih lako prinese že prihodnji dan. Preko prelepih besed o socialnem vprašanju, pisanih in izgovorjenih, ki so po večini brez potrebnih dejanj in ostanejo nato prazne, predstavlja Jugoslov. strok. zveza organizacijo življenja, dejanskih vsakodnevnih borb, pravo pozorišče boja med delom in kapitalom. Borba za pravico delovnega človeka nam je nad vse sveta in zato bomo šli zanjo z nezmanjšano silo tudi bodoče dni v boj.

KONGRES KRŠČANSKIH SOCIALISTOV

JSZ se popolnoma zaveda velike odgovornosti nasproti delavstvu, ki je ima kot močna delavska organizacija. Vse dosedanje borbe so jo vsestransko izkristalizirale, utrdile in strnile. Prihodnji kongres krščanskih socialistov bo pokazal jasno in nedvoumno njeno stališče in važno vlogo v slovenskem socialnem in narodnem preporedu.

Vse borbe proti Jugoslovanski strokovni zvezi so samo znak, kako malo ljubezni in spoštovanja je v naših nasprotnikih do delavstva samega in do res pravične socialne ureditve v našem družabnem življenju. Zlasti ustanovitev nove katoliške delavske organizacije osvetljuje v žarki luči, kaj so ustanovitelji te organizacije sodili o delavstvu. Delavsko vprašanje je dandanes ne le za delavstvo, samo silno važno vprašanje, ampak je pomembno za vse delovno ljudstvo. Vsak umik Jugoslovanske strokovne zveze od njenih osnovnih načel bi bil v veliko škodo socialnemu pre-

porodu med Slovenci. Zavest imamo, da smo storili za likvidacijo spora v katoliških delavskih vrstah — ne v obrambo Jugoslov. strok. zveze, ker ne čutimo potrebe, hraniti velikega idealizma in poirtvovalnosti naših tovarišev tekom vseh 40 let — ampak radi enotnosti delavskih vrst samih — vse, kar je bilo mogoče. Če pa je nasprotna stran sicer na videz delala za sporazum, v resnici pa hotela uničiti JSZ, je bil vsak sporazum onemogočen. Naletela je v tem boju na odločno delavsko zavest, katere ni pričakovala. Krščanska delavska zavest je zmigala in ta zavest je poročstvo nadaljnega procvita naše organizacije.

V času, ko se naše delovno ljudstvo iz strankarsko-političnih vidikov drobi na nešteto skupin, ko se predvsem delavske vrste razbijajo pod vplivom političnih strank (JUGORAS, HRS in Združeni delavci), ko delodajalci ustvarjajo in ustanovljajo svoje delavske organizacije, ko vsi drugi nazadujejo, stopa v ospredje naša Jugoslov. strok. zveza, samozavestno, načelno globoko usidrana, v ognju preizkušena. Iz njenih vrst bodo izšli delavci, ki bodo branili delavske pravice in delavsko čast tako v strokovni borbi, v socialnih zavodih in

tudi na političnem polju. Kjerkoli gre za delavske koristi, povsod bodo naši tovariši zahtevali izvedbo praktičnega krščanstva, poštenja in pravice.

Proč z demagogijo, s stremitvijo in špekulativnostjo na račun delovnega človeka! To je in bo geslo naših vrst. V času gospodarske in duhovne zmede vstaja kršč. soc. delavec z dvignjeno glavo, s samozavestnim in junaškim srcem in kaže smer boja in rešitve vsem delovnim stanovom. S to svojo odločnostjo nesemo v boj plamenico Krekovega duha, ki najprenovi ves slovenski narod v duhu večne Pravice in Resnice!

Zato smo danes dolžni, da se zahvalimo našemu očetu dr. J. E. Kreku, vsem njegovim sodelavcem, vsem poirtvovalnim in idealnim borecem v času obstoja našega kršč. soc. delavskega gibanja za njihov trud, poirtvovalnost, nesebično in idealno delo, z veseljem ugotovivajo, da vse to ni bilo zastanz. Vaš idealizem, tovariši, vaša globoka krščanska ideja in ljubezen do zmage pravice nad krivico še živi v naših srcih in bo živela preko nas v poznejših rodovih. Obljubljamo pa tudi, da bomo korajžno vztrajali na tej poti in se pokazali po svojih močeh vredne vaše naslednike.

Resolucije

I. Občni zbor JSZ odobrava delo načelnika centrale in odborov krajevnih skupin, ki ga vrše v skladnem strokovnem prizadevanju za slovensko delavstvo.

II. Boj za socialno pravico delavstva, ki ga vodi JSZ, je hkrati boj za dvig in svobodo vsega slovenskega delovnega ljudstva. Občni zbor z zadovoljstvom ugotavlja, da v tem boju delavstvo kaže pot vsem delovnim stanovom. Zato poziva slovenskega kmeta, obrtnika, izobražena in vse delovne stanovne, da se združijo v borbi za svoje pravice.

III. Vrhovi kapitalizma pri nas ne poganjajo iz slovenskih korenin. Znal pa si je ta kapitalizem pridobiti slovenske služabnike, ki za umazano eno ugonablja splošne ljudske koristi, a še posebej koristi slovenske delavske skupnosti. Tako postopanje in tako službo obojamo kot socialno in narodno izdajstvo. Prepričani smo, da bo tudi za to sramotno delo prišel dan povračila.

IV. Vse delavstvo, organizirano v Jugoslovanski strokovni zvezi, po svojih predstavniki najodločneje obsoja gaženje so-

cialnih zakonov, ki se kaže zlasti v tem, da se razrešujejo svobodno izvoljeni delavski obratni zaupniki in se s tem daje podjetnikom možnost, da mečejo izvoljene delavske predstavnike na cesto, kar se le prevečkrat tudi dejansko dogaja. S tem so gmotno uničeni najspodobnejši in najzavednejši delavci, s tem je potepana morala delovnega ljudstva. To pa je hkrati najbolj očitna služba tuju — kapitalistu.

V. Občni zbor Jugoslovanske strokovne zveze naglašja, da si bo delavstvo v tem boju priborilo svoje pravice le tedaj, če bo slušno in če bo v strokovnih zadevah enotno nastopalo. Zato poziva delavstvo vseh strokovnih organizacij, da v skupnih borbah dokaže vse, kar delavstvo drži, in opušča vse, kar delavstvo razdvaja.

VI. Osamosvojitve delavstva iz spon dosejanega kapitalističnega mišljenja je predpogoj za uspeh delavske borbe. Zato je delavska izobrazba priprava in podlaga za vsestransko moč delavstva in vsega naroda. Občni zbor poziva vse zavodne delavce, da goje tako izobrazbo, ki je delavstvu in narodni celoti koristna in potrebna.

Živahen potek občnega zbora

OTVORITEV

Ob pol 10 dopoldne je v Delavski zbornici otvoril letošnji občni zbor JSZ načelnik tov. Srečko Žumer. Uvodoma je v imenu centrale prisrčno pozdravil vse došle zastopnike skupin in zvez. Mnogi izmed njih so se vozili z vlakom po več ur, da morejo zastopati svoje organizacije na zboru svoje matice. Prav tako pozdravlja vse druge člane in prijatelje, ki so pribiteli na zborovanje, in s tem pokazali svoje zanimanje in razumevanje za delavske težnje in za težko delavsko borbo. (Med drugimi so prisostvovali občnemu zboru vseuč. prof. dr. Gosar, dr. Aleš Stanovnik, dr. J. Polkorn, prof. E. Kocbek, ref. OUZD Miro Jeršič in drugi mlajši izobraženci.) Dvorana Delavske zbornice je bila polna. Načelnik je ugotovil, da se vrši ta občni zbor po novih pravilih. Spremenila so se točno po sklepu lanskega občnega zbora, ki je, izpolnjujoč dano in podpisano besedo naših zastopnikov, enoglasno sprejel točko št. 2 sporazuma, sklenjenega na sestanku med JSZ in ZZZ v Celju dne 15. decembra 1935, to je osnutek demokratiziranih pravil JSZ. Zato po tem sklepu na letem občnem zboru člani načelnstva in nadzorstva tudi v stvareh, ki se ne tičejo samega poslovanja organizacije, nimajo glasovalne pravice. JSZ je dano besedo držala. Te ugotovitve je sprejel občni zbor z odobravanjem na znanje.

POROČILO NAČELNIKA

Overovatelja delegatskih poverilnic tov. Pukšič in Stibilj sta ugotovila, da je navzočih 127 delegatov s 161 glasovi in je tako občni zbor sklepčen. Zapisnik lanskega občnega zbora sta overovala tov. Ustar in Sever. — Vodstvo občnega zbora je prevzel tov. Jože Gostinčar in dal besedo tov. Srečku Žumeru, ki je podal svoje načelniško poročilo, katerega priobčujemo na uvodnem mestu. Med njegovim govorom je vladala v dvorani taka tišina, da se je kljub slabotnemu glasu razločno čula vsaka beseda.

Ob koncu je pozval tov. Gostinčar glede na načelnikovo poročilo zborovalce, da dajo čast spominu dr. J. E. Kreka. Cela dvorana se je dvignila in razlegel se je gromki klic: »Slava mu!« Takoj zatem pa se je tov. Gostinčar zahvalil tov. predsedniku Žumeru za njegova krasna izvajanja, katera je neumorni tov. Srečko pisal na bolniški postelji po komaj prestani težki operaciji. Njegova vnema in idealizem za JSZ sta tako prepričevalna — saj nam danes 14 dni po operaciji tu predseduje in poroča. Zahvalil se mu je tudi za vse modro, previdno in trezno, a vendar odločno delavsko vodstvo JSZ, ki ima v tov. Srečku svojo dušo in srce. Izvajanjem svolasega tov. Gostinčarja je cela dvorana navdušeno pritrtila.

STROKOVNI PREGLED DELA JSZ

Sledilo je strokovno poročilo tov. tajnika Petra Lombarda, ki je v zgoščenem pregledu prikazal verno-sliko vseh borb in dela JSZ od zadnjega občnega zbora sem. Ko je končal, je žel splošno odobravanje. Njegova zanimiva izvajanja bomo priobčili v prihodnji številki lista.

FINANCE

Centralni blagajnik tov. Fran Večkar vrh je v kratkih in jedrnatih besedah obrazložil delegatom obširen knjigovodski in blagajniški izkaz, ki je bil razmnožen in ki ga je dobil po en izvod vsak delegat v roke. Ugotovil je, da finančno stanje organizacije ni ravno rožnato, ker je z večjim dotokom dohodkov zelo naraslo delo in z njim potrebe organizacije, kar izkazuje tudi temu primeren porast izdatkov. Celotnega prometa je imela JSZ v zadnjem koledarskem letu okoli 2.200.000 Din. To pomeni nasproti l. 1933 porast skoraj za celih 100%. Organizacija je doprinesla v zadnjem letu težke finančne žrtve s tekstilno in papirniško stavko, ki sta zahtevali poleg velikih izdatkov za podporo tudi še izostanek članarine v višini do 10%. Treba bo, da skupinski odbori nap-

nejo vse sile, da ta izostanek nadoknadimo še v teku letošnjega leta. Tudi izvajanja tov. blagajnika so delegati nagradili z odobravanjem.

ORGANIZATOREN IN POSLOVNO-STATISTIČEN PRIKAZ DELA JSZ

je podal tov. tajnik Joško Rozman. Iz njegovega sestavka, ki bo objavljen prav tako v prihodnji številki »Del. Pravice«, ugotavljamo danes le razveseljivo dejstvo, da se je od zadnjega občnega zbora osnovalo 16 novih krajevnih skupin in da je število članstva naraslo za 1203 člane. JSZ ima danes v svojih organizacijah 7914 delavcev in nameščenecv.

NADZORSTVO

Predsednik nadzorstva tov. Miha Dobovšek je ugotovil, da je nadzorstvo našlo vse poslovanje in vse knjige uprave v vzornem redu. Načelnstvo je bilo delavno, pogrešal se je le načelstveni tajnik. Predlaga, da izreče občni zbor celotnemu načelnstvu razrešnico s pohvalo.

RAZGOVOR

Predsednik tov. Žumer je otvoril razgovor o vseh poročilih, ki so bila podana. Iz obširne razprave, ki je trajala skoraj dve uri, moremo podati le glavne misli, ki so jih sprožili številni govorniki — okoli 30 po številu.

MARIBORSKA EKSPOZITURA

Tov. Martin Kores iz Maribora pripominja, da je JSZ sklenila v Mariboru zadovoljivo kolektivno pogodbo za mestne uslužbence. Nadalje opozarja delegate, naj se ne žudijo znatnim stroškom, ki jih izkazuje mariborska ekspozitura. JSZ doslej v štajerskem delu Slovenije ni bila tako razpredena, kakor drugje. Sedaj pa je tudi tu led prebit, organizacija se širi in tajnik tov. Peter Rozman je stalno na delu. — Tov. Žumer ugotavlja, da so bili izdatki za mariborsko ekspozituro doslej res dokaj nesorazmerni, a položaj se izdatno zboljšuje, kar je v veliki meri zasluga ekspoziture, ki je pod vodstvom tov. Koresa krepko zoračala, za kar je treba dati resnično priznanje.

ZAVEDNI KATOLICANI — ZAVEDNI DELAVCI

Tov. Lojze Pukšič z Jesenic se v imenu vsega delavstva zahvaljuje tov. Srečku Žumeru za vse njegove žrtve in trud v korist JSZ. Odločno zavrača vse očitke in klevete, ki še vedno lete na posamezne člane in na celotno JSZ od strani, od katerih krščanski delavci, ki se borimo le za svoje najsvetejše osnovne človeške pravice, takih besed in dejanj ne bi niti smeli pričakovati. Namesto da nas podpirajo v naših pravičnih prizadevanjih — nas nasprotno nekrščansko na vse mogoče načine ovirajo in — blatijo. Kljub vsemu smo, hočemo in bomo ostali zavedni katolici, zraven pa prav enako zavedni delavski boreci. Vere v Pravico, Ljubezen in delavske zavesti si ne damo vzeti od nikogar in z nobeno silo. Omenja nad vse krivičen primer preganjanja zavednega delavca tov. Cirila Zupana iz Trziča, ki je s svojo 9 člansko družino trpel cele mesece. — Ob izvajanjih tov. Pukšiča je dvorano nekajkrat pretresalo gromovito ploskanje delavskih mišičastih rok in glasno navdušeno pritrjevanje.

RAZNI STROKOVNI PREDLOGI

Potrebno vsestransko borbenost priporoča delegat nameščenecv tov. Radešček iz Ljubljane. Tov. Mavricij Bore iz Duplice ugotavlja uspešno delovanje JSZ, predlaga, da se čimprej napravijo znaki JSZ; zahteva, da se pri nas ne sme določiti nižja meza kot 3 Din na uro, in želi, da se v najkrajšem času začne z vso silo gibanje za enotno kolektivno pogodbo za vse lesne delavce, ki so danes izmed vseh najslabše plačani. Tov. delegatinja iz St. Vidja se prav tako zavzema za čim boljše ureditev najnižjih mezd po zgledu naprednih držav.

VINIČARSKÉ ZAHTÉVE

Zastopnik viničarjev tov. Andrej Mir opisuje bedno stanje, v katerem žive viničarji, in težka prizadevanja in delo njihove strokovne zveze. Zahvaljuje se centrali za vso pomoč, katero jim je nudila in jim jo še daje. Zavrača neosnovane sumnje, ki so se pojavile po lanskem občnem zboru JSZ, ko je bilo nekje celo pisano, kakor da se viničarski delegati zato niso udeležili lanskega občnega zbora centrale, ker ne bi bili zadovoljni z njo. Ugotavlja, da viničarji nimajo drugje svojega zatočišča kot samo v Jugoslov. strokovni zvezi. Postavlja zahteve, katerih ureditev terjajo danes organizirani viničarji od javne oblasti. To so: 1. Stalnost službe. 2. Določitev najmanjših plač. 3. Starostno zavarovanje.

DOLŽNOST VODSTVA JSZ

Tov. Lojze Lešnik iz Hude jame razpravlja o pojavu ZZZ, katere niso priklicale v življenje potrebe in zahteve delavstva, marveč strankarsko-politični in osebni razlogi. Vodstvo JSZ ima dolžnost, da brani in varuje z vsemi silami

dediščino dr. Jan. Ev. Kreka — JSZ in enotnost kršč. delavskega strokovnega gibanja. Predlaga resolucije, katere priobčujemo na drugem mestu. Izvajanja tov. Lešnika je zbor navdušeno pozdravil.

RAZGOVOR O RESOLUCIJAH

K resolucijam predlaga tov. Kores, da pozove občni zbor JSZ merodajne činitelje, naj se vendar že razpišejo svobodne volitve v delavske socialne in zaščitne ustanove. To zahtevo so vsi delegati enoglasno in s poudarkom odobrili. — Tov. Sever iz Skofje Loke je mnenja, naj bi se sklical v teh za delavstvo težkih dneh splošen protikapitalistični kongres. Kajti kapitalizem je danes najhujša bolezen, ki mori vse človeštvo. Ga. U. Kattauer govori o težkem položaju tobačnih upokojevcev in želi, da se tudi zanje najde neka pomoč. — Tov. Avsepe iz Količevega predlaga, naj delavstvo v borbi proti močnim gospodarskim krogom nastopa enotno in naj se, kjer treba, osnujejo akcijski odbori. Tov. tajnik Lombardo pojasnjuje stališče centrale v teh stvareh in ugotavlja žalostne izkušnje, ko se je iskrenost in poštenost zastopnikov JSZ izrabljala za kalne namene. Ta občni zbor je dokaz, da je JSZ danes že tako močna, da more v vseh mogočih prilikah stati na svojih nogah. Kdor je odkrit in pošten, naj pride in sodeluje, mi pa ne bomo za nikomer hodili. Najboljša delavska enotnost je: močna Jugoslovanska strokovna zveza. Govor tov. Lombarda je sprejela cela dvorana z glasnim pritrdjevanjem in ploskanjem. K resolucijam so še govorili tovariši: Pukšič, Avsee, Bore, Bukovec, Skofje, Lešnik, Toman, Stare in drugi, nakar so bile vse enoglasno sprejete.

NAČELSTVO DOBI RAZREŠNICO S POHVALO

Nato so še govorili o organizacijskem in strokovnem delu JSZ, o potrebi zbiranja in vzgajanja delavske mladine tov. Jurač iz Celja, Ustar iz Zagorja in drugi, katerih izvajanja pa zaradi pomanjkanja prostora ne moremo v celoti priobčiti. — Poročila in predlogi nadzorstva so bili soglasno sprejeti.

Po pojasnilih tov. tajnika Rozmana se je sprejela predlagana sprememba poslovnika.

NOVO NAČELSTVO IN NADZORSTVO

Kandidatna lista članov novega načelnstva in njihovih namestnikov ter nadzorstva je bila sprejeta z odobravanjem enoglasno. Izvoljeni so:

Načelnstvo:

Gostinčar Jože, St. Vid,
Žumer Srečko, Ljubljana,
Velkovrh France, Ljubljana,
Fajfar Tone, Ljubljana,
Bore Mavricij, Duplica,
Nagode Ivan, Kozarje,
Stibelj Gašper, St. Vid,
Koprivc Matija, Ljubljana.

Namestniki:

Skofje Ciril, Jarše,
Pukšič Alojzij, Jesenice,
Sever Tine, Skofja Loka,
Svoljšak Lojze, Kranj,
Diacci Alojzij, Huda jama,
Pangeršič Ivan, Levče,
Godeša Ivanka, Ljubljana,
Jurač Jože, Celje.

Nadzorstvo:

Noč Jakob, Javornik,
Vodnov Ivan, Trzič,
Sušteršič Angela, St. Vid,
Avbelj Franc, Količeva,
Dobovišek Mihael, Ljubljana,
Nagode Leopold, Ljubljana.

VAZNOST DELAVSKEGA TIŠKA

Nato je kratko referiral o »Delavski založbi« tov. Mirko Zemljak, katerega predlogi so bili sprejeti po daljšem razgovoru, v katerega so posegli tovariši Rozman, Radešček, Pukšič, dr. Stanovnik, ki je poudarjal veliko vlogo imen »Delavske Pravice« ter postavil konkretne predloge, katere naj vodstvo prouči in izvede, nadalje še Lešnik, Grošelj in drugi.

Po raznih vprašanjih in pojasnilih ter raznoterostih je tov. preds. Žumer zaključil občni zbor ob pol 14.

DELU SLAVA, DELU ČAST!

Delavska pravica

Izbija vsak četrtak popoldne, v stari
praznični dvorani. Uredništvo in uprava:
Miklošičeva c. 22/1. Neprankirane pisme
se sprejemajo v Oglasi, reklamacije
in naročila na upravo: Miklošičeva
c. 22/1. Oglasi po ceniku: Telefon
2365. Številke letovnega računa 14.908

Posamezna številka Din 1.— Cena: za
1 mesec Din 6.— za četrt leta Din 15.—
za pol leta Din 25.— za celo leto Din 45.—
za izostanost stane mesečno Din 7.—

Urajuje in za uredniške odgovarja
Lombardo Peter. Izdaja za konzorcij
Delavske Pravice: S. Žumer. Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: K. Čet

Izpolnite dano obljubo!

Javornik, 26. jun.

15. februarja je stopila v veljavo nova kolektivna pogodba za delavstvo KID. Ker se ta pogodba znatno razlikuje od stare, so zastopniki organizacij že takrat imeli pomisleke. Vendar pa so podpisali pogodbo na izjavo podjetja, da se bodo morebitni primeri krivic po preteku poizkušnje popravili.

12. aprila je bila izročena v roke g. podpredsednika vloga s prošnjo za neke spremembe in obljubljeni je bilo, da bo v najkrajšem času sklicana razprava in da se bodo ta vprašanja rešila sporazumno. Do danes pa se to še ni zgodilo. Zapreke so odstranjene, visoka peč bo začela obratovati v avgustu. Apeliramo na g. podpredsednika, da naj čimprej skliče razpravo in ugotovi strokovnim organizacijam. Kdor danes le malo pogleda po oddelkih na Javorniku, bo takoj videl, da delavstvo izrablja vse svoje sile, nima pa od tega tistega, kar bi moralo dobiti. To je, ne zasluži toliko, da bi si res moglo privoščiti take hrane, da bi moglo v tej neznosni vročini vzdržati. Vsak dan se dogajajo primeri, ko delavce obnemore (fina pločevina, fina praga) in mora domov ali pa v bolnišnico. Dolžnost vseh merodajnih je, da se to stanje zboljša, ker drugače bomo imeli kmalu na stotine onemoglih in izčrpanih delavcev na cesti. Kdo bo skrbel zanje?

Rudarji

Hrastnik. Člani bratovske skladnice, ki so dalje časa bolani in sicer več kakor 14 dni, imajo pravico do bolniške podpore, ki znaša za samce 10 din, za oženjene brez otrok 30 din, za one z otroci do 16 let starosti pa po 5 din več. Potrebno je le, da prinesejo od zdravnika potrdilo, da so bolani in oddajo ta potrdila v pisarni bratovske skladnice. Vsakih 14 dni se potem izplačuje bolniška podpora, ter se morajo reflektanti oglasiti pri enem izmed odbornikov bratovske skladnice. Tisti, ki so zaposleni v hrastniškem obratu, se oglašijo pri Bedeniku Ivanu, oni iz osterškega obrata pa pri Praprotniku Ignacij. V vseh zadevah strokovnega značaja se obračate na tov. predsednika Volavška ali pa na tajnika strokovne skupine tov. Ramšaka, v zadevah bratovske skladnice pa na tov. Napret Jurija, ki je naš zaupnik. — Za mesec julij je predvidenih v tukajšnjem rudniku 15 delovnih dni, torej nekoliko izboljšanja v primeri z meseci v prejšnjih letih. — Kdaj bo že konec praznovanja.

Viničarji

Zgornja Sv. Kunigota. V nedeljo, dne 27. junija, se je vršil v gostilni Lavrenčič lepo obiskan sestanek viničarjev. Prišli so kot zastopniki viničarjev kar iz štirih okoliških župnij. Na sestanku je poročal tov. Rozman Peter. Kako bo treba reševati viničarsko vprašanje, se boriti za boljše plače in drugo, so navzoči dobro razumeli in so se na koncu tudi vsi, ki še niso bili organizirani, vpisali v SZV. Vinogradniki bodo nasprotujejo organizaciji in grozijo, toda tudi v teh krajih se bodo morali sprijazniti s tem, da ima tudi viničar svoje pravice.

Slovenska Bistrica. Toliko naglaševana kriza pač res dolgo trpi, ker njo tudi vsak vinogradnik doživi kot krivko, da ne more viničarju dati, kar mu po pravici pripada. Kako nekateri vinogradniki, sklicujoč se na krizo, plačujejo svoje viničarje, naj navedemo primer: Neki vinogradnik v naši župniji poseduje 2½ oralni vinograd. Potrebno delo mora viničar opraviti v »štant« (akord) in sicer: količenje, vezanje prvič in drugič, vezanje šparonov, čiščenje odvodnih jarkov ter postavljanje kolja, katerega podere veter v času od vezi do trgatve, ter pomagati skopati prvo in drugo kop brezplačno, najbrž — po Uredbi viničarskega reda — za prosto stanovanje. Pri škropljenju pa je dobival ta viničar za 14- do 16-urno delo celih 6 dinarjev dnevne plače. Ko se pa nagiba mesec julij h koncu in z njim tudi vinogradniška dela, tedaj pa naredita viničar in vinogradnik račun za letoletno delo, kateri navadno izpade tako, da še ostane viničar gospodarju dolžan. Nima pa ta viničar deputatne zemlje, katero predvideva viničarski red. Ako jo hoče dobiti, mora za njo prositi in jo potem tudi drago odslužiti. Za viničarsko nagrado 100 Din od orala vinograda pa je viničar prav imenitno opravil kar z gospodinjo, kar brez zmerjanja ni šlo. In ravno taki vinogradniki navadno najbolj kričijo o gospodarski krizi, zraven pa trdijo, da se viničarjem prav dobro godi. Nekateri vinogradniki pa se bojijo viničarskega reda, zato nočejo sprejemati od viničarjev viničarskih knjžic, ampak raje poselske, čeprav to nasprotuje določbam viničarskega reda. Tovariši viničarji! Združite se ter brez pomislekov pristopajte v viničarsko organizacijo »Strokovno zvezo viničarjev«, ker le po njej si moremo priboriti boljše bodočnost nas vseh. Če bomo le od-

Sentviški mizarji v borbi za kolektivno pogodbo

Ze opetovano smo v »Delavski Pravic« navajali, da se mizarški pomočniki v St. Vidu nahajajo v borbi za obnovo kolektivne pogodbe, ker je bila dosedanja v aprilu 1937 s strani gg. delodajalcev odpovedana. Ze 4. maja t. l. je bila s strani delavstva predložena Združenju obrtnikov lesnih strok v St. Vidu spomenica, v kateri je delavstvo postavilo svoje zahteve za obnovo pogodbe. Združenje ni smatralo za potrebno, da dá odgovor na to spomenico, zaradi česar je bilo delavstvo prisiljeno, da se je poslužilo uredbe o poravnavi sporov in je naprosilo oblast, da skliče uradno razpravo. Slišali pa smo, da so medtem posamezni gg. delodajalci po raznih javnih lokalih izjavljali, da pogodbe ne bodo podpisali, navajali pa niso pravih nikakega razloga, ki bi opravičeval njihovo stališče. Inscenirali so govorico o stavki in se istočasno tolažili s tem, da bodo pomočniki ustanovili še eno organizacijo (zeleno), ki jih bo ščitila. Kakor znano se nekaj gg. delodajalcev zelo prizadeva za novo organizacijo in so svoje pomočnike že tudi deloma zanjo pridobili. Okrajno načelstvo je sklicalo uradno razpravo za dne 25. junija, ki bi se naj vršila v občinski posvetovalnici v St. Vidu. Poleg predstavnikov delavstva so bili vabljeni k razpravi tudi vsi člani Združenja delodajalcev. K razpravi je prišel sam gosp. sreski načelnik, ki je pa moral ugotoviti, da se razprava ne more vršiti, ker delodajalci na razpravo niso poslali pooblaščenega zastopstva. Prišlo je sicer nekaj malih obrtnikov, ki so pa izjavili, da zastopa le vsak samega sebe.

Poselska zveza

Kronika.

Po odhodu naše prve predsednice Helene Jeretina v samostan je prevzela njeno delo tovarišica Marija Kvas, katere je tudi dobro razumela nujno potrebo služkinjske organizacije. Zato se je vršla z vso vnemo na to še neobdelano polje. Prva njena naloga je bila skrb za spolnjevanje točnega reda, katerega je predpisovalo načelstvo Krekove prosvete. Tako se je namreč nazivalo društvo vseh treh omenjenih skupin.

Za služkinje je bil prostor določen zadnje nedelje v mesecu. Na ta dan so služkinje rade prihajale. Imele so priliko, spoznavati se med seboj in si privoščiti vsaj nekoliko razvedrila. Bile so zadovoljne, da so vsaj za kratek čas pozabile na svoje težko življenje. Tu smo prirejale tudi predstave, predavanja, srečolov itd. Med tednom so se vršili tudi poučni tečaji, navadno od pol 9. do 10. ure zvečer.

Zveza služkinj si je takoj v začetku ustanovila kar tri odseke in sicer: podporna, dramatičnega in pevskega.

Prvi je imel dolžnost za podpiranje najrevnejših deklet, ki jih je bilo v tistem času prav mnogo. S tako skromno članarino si res nismo mogle rešiti vprašanja podpiranja najrevnejših deklet, če pomislimo, da je bila določena članarina v začetku 5 kron letno in šele po preteku dveh let je dosegla celih 5 Din. Zafo menim, da bo vsaka čitateljica našega lista lahko priznala, da je bil naš tedanji odbor v veliki gospodarski stiski.

Tu je pa posega vmes božja Previdnost, katere je dala pogum našim dekletom, da so naokoli vsaka v svojem okolišju pri premožnejših trkala na dobro čuteča srca in to ne zaman.

lagali, da se prav vsi organiziramo, bomo le še mnogi brezplačno garali in tudi stradali. — Slovenjebistriški viničar.

Tekstilno delavstvo

Maribor. V nedeljo, 4. julija, se bo vršil ustanovni občni zbor »Strokovne skupine tekstilnih delavcev v Mariboru« v I. nadstr. Delavske zbornice (tajništvo Jugoslovanske strokovne zveze). Na dnevnem redu so važna poročila iz stroke in o položaju tekstilnih delavcev v Mariboru, volitev odbora in nadzorstva, predlogi in sklepi. Na občni zbor pridite vsi tekstilni delavci, zastopniki delavstva in vseh tovarn. Tovariši in tovarišice, ve! na ta zbor!

Grabbeno delavstvo

Maribor. Na cesti Maribor—Št. Ilj je zaposlenih nad sto grabbenih delavcev. V soboto, 26. junija, se je vršil sestanek, na katerem so se vsi delavci izrekli za pristop v JSZ. Na sestanku je poročal tov. Rozman Peter. Izvolil se je zaupniški odbor, da v podrobnostih izpelje organizacijo JSZ.

Zalostno sliko je nudila ta razprava, ki je pokazala ponovno popolno nediscipliniranost gg. delodajalcev in je moral gosp. sreski načelnik sam ugotoviti, da takega nerada še ni nikjer videl. Gospodje delodajalci so enostavno brskirali vabilo oblasti in se razprave niso udeležili, zato jim je gosp. sreski načelnik pošteno izprašal vest in bo tudi izvajal nasproti njim konsekvence. Sedaj šele so jasno pokazali naši delodajalci, da so oni tisti, ki so inscenirali govorico o stavki pomočnikov in to z določenim namenom. Gg. delodajalci niso mogli na vprašanje gospoda sreskega načelnika odgovoriti, zakaj so odpovedali kolektivno pogodbo. Za nas je to razumljivo, saj pogodbe tudi nikdar izvajali niso tako, kot bi jo morali. Od 125 pomočnikov ni niti ena četrtina prejela v kolektivni pogodbi določene mezde. Tri četrtine pomočnikov je prejemale mezdo ki ni niti dosegala mezde 4.50 Din na uro. Ravno tako je bilo z ostalimi določbami kolektivne pogodbe, ki se z majhno izjemo niso izvajale. Motijo se gg. delodajalci, če mislijo, da bo delavstvo šlo preko takih krivic molče in da ne bo znalo braniti svojih pravic. Vemo, da nekateri delodajalci grozijo z odpusti svojih pomočnikov, toda te grožnje so za nas prazne. Pregovor namreč pravi, da grozijo le slabiči. V kratkem se bo vršila nova razprava in to druga razprava na podlagi uredbe. Če tudi na tej razpravi ne bodo delodajalci zavzeli drugačnega stališča, bo imelo delavstvo odprto pot, da se posluži nadaljnjih možnosti za uveljavljanje svojih upravičenih zahtev.

Z nabrano zbirko se je oskrbelo blago za obleko, katero se je pa v tistem času z velikim trudom dobilo. Seveda je bila tudi v tej težavi najbolj prizadeta služkinja, ker je pri delu največ porabila. Še dobro se spominjam, kako so po vsem tem hodile naše odbornice od hiše do hiše in skrbno preiskovale, katere služkinja je najpotrebnejša, da se ji je vsaj nekoliko pomagalo iz te zadrege. Sledilo je še hujše. Kakor znano, je kmalu po svetovni vojni nastalo razvrednotenje denarja, katero je prineslo hud udarec. Ta udarec je še najhujše zadela našo služkinjo, katere si je v življenju s tako težkim naporom prihranila nekaj krajcarjev, skrbč za leta onemoglosti, in tedaj je pa kar čez noč zgubila ta krvavo zaslužen denar.

Še bolj globoko v srce pa sega ta udarec onim služkinjam, ki so že ostarele in niso mogle več v službo. Ostale so tedaj le reve brez vseh potrebnih sredstev za nadaljnje preživljanje. Samo Bogu je znano, v kakšnem pomanjkanju so jim minevala zadnja leta že itak težkega življenja v mirnem podstrešnem stanovanju in v kakšni bedi so umirale.

Iz tega je razvidno, kako nujna in potrebna je zlasti za služkinje zakonita uredba starostnega zavarovanja. Dalje prihodnjič.

Služkinjski dopusti

Obveščamo služkinje, da se zavedajo svojih pravic glede službenega dopusta. Po dveletnem službovanju brez preledka ima posel pravico vsako nadaljnje leto do nedeljenega dopusta enega tedna. Nastop dopusta naj se določi sporazumno z ozikom na potrebe gospodinjstva in na osebne razmere posla, in sicer če le mogoče v času velikih šolskih počitnic. Poleg redne mesečne plače gre poslu za čas dopusta doklada za hrano v višini polmesečne plače, ki se more v polnem znesku odšteti ob nastopu dopusta naprej. Če je iz okolnosti razvidno, da je odpovedal gospodar poslu službo le zato, da bi preprečil pravico do dopusta, je posel upravičen zahtevati odškodnino v znesku, ki bi jo bil dolžan plačati gospodar za dobo preprečenega dopusta.

Službeni jubilej. Tov. Lekše Lojzka, 53 let stara, je pred kratkim praznovala svoj godovni dan in 25-letni službeni jubilej pri gospe dr. Zerovnikovi. Bila je vseskozi od ustanovitve Poseleke zveze in »Zadruga Služkinjski dom« zvesta in agilna članica ter marljivo delovala pri naših organizacijah. — Enako tov. Dular Lojzka, ki je izpolnila 43 let in praznuje 25-letni službeni jubilej pri ge. Vak. Resljava cesta. Obe članici imata zelo dobri gospodinj in vlada med njimi najlepše razmerje. Želimo le, da bi bilo več takih zvestih služkinj kakor tudi socialno ču- tebih gospodinj. Obema članicama čestitamo k njihovemu jubileju.

V Italiji so izboljšali namesčenske plače za 10%. Povišanje je razumljivo, ker je bila lira razvrednotena in so se gotove življenjske potrebščine podražile.

Gorenjski kovinarji in delavci - vsi na delavski tabor

ki se bo vršil v nedeljo 11. julija ob desetih dopoldne v prijaznem

Lancovem pri Radovljici

Ob 9 ho sv. maša, katero bo daroval ustanovitelj skupine č. g. Gornik, župnik v Begunjah, nato govori. Govorili bodo vodilni tovariši naše JSZ, Tabor bo združen s proslavo 15 letnice obstoja strokovne skupine kovinarjev JSZ v Lescah. — Vse članstvo gorenjskih skupin JSZ vabimo, da se tabora v čim večjem številu udeleži.

Jože Gostinčar:

Babilon

Nobena stvar ne razburja starokopitnega sveta tako, kot delavsko vprašanje. Sicer pa to vprašanje tudi ni novo, saj se vleče kakor krog, ki nima konca. Najnovejša doba je dala delavskemu gibanju docela drugačno obliko. Nastale so delavske strokovne organizacije, ki imajo nalogo, združiti in uvrstiti delavstvo v borbene vrste za zboljšanje delavskega položaja v smislu pravic, potrebe in zakonitosti. Pokazalo se je, da je delavstvu združenje ali organizacija za ugled in uspeh nujno potrebna. Kaj bi bilo danes z delavstvom, ako bi se ne moglo braniti kapitalističnega navala potom organizacij? To bi kapitalisti mrevarili posamezne delavce! Saj hočejo celo organizacije obvladati, posebno tam, kjer delavstvo še ni utrjeno in je zaradi tega še nezavedno, ali pa tam, kjer ga radi lastne stanovske brezbrzičnosti vodijo drugi ljudje; ali pa stoji morda pod vplivom takih ljudi. Taki delavski »voditelji« po večini predstavljajo delavstvu figure skrivljenih hrbtov. To so večinoma figure, ki se klanjajo pred kapitalisti do tal. Taki, napram kapitalistom upognjeni »prijatelji delavstva« ne morejo nikdar kaj koristnega storiti za delavstvo. Pa vendar se še dobijo delavci, ki gredo na lim takim ljudem. Ti ljudje tudi ne marajo močnih delavskih organizacij, ki se bore proti kapitalistični pošasti, ker jim ne gre za delavski, pač pa za kapitalistični in morda s tem tudi za njihov osebni blagor. Kako mora biti prijetno, če takega »gospoda« milostno nagovori gospod šef ali direktor podjetja. Kdo bi se mogel upirati taki ljubeznivosti in od »dobrega« kapitalista zahtevati pravičnosti do delavstva. Nasprotno, delavce je treba potolažiti s tem, da moramo pač prenašati vse težave brez godrnjanja. To je vse lepo. Toda prenašati težko delo, lakoto, zanikna stanovanja, v katerih je doma jetika in razne druge boleznij, pomanjkanje potrebne obleke — pa ni posebno prijetno. Vsako potrebno človeško delo mora dati delavcu dovolj sredstev za človeško življenje. Toda kapitalizem tega ne priznava. Za delavstvo ni posebno prijetno, če vidi, da nekdo uživa in bogati na račun delavskih žuljev.

V zadnjem času se je tudi pri nas začelo z razbijanjem delavskih organizacij in ustanavljanjem nekakih »strokovnih društev«, ki imajo pa precej sličnosti s »pipčarskim društevom«. Kot agitacijsko sredstvo jim v prvi vrsti služi Jugoslovanska strokovna zveza, češ da se v tej organizaciji nahajajo tudi komunisti. Seveda ne navajajo nobenega imena. Ako je pa kdaj bil kateri, je gotovo odšel, ko se je ustanovila organizacija »zelenih«. Sicer pa mnogi pozabljajo, da Kristus ni prišel na svet iskat pravičnih, marveč grešnikov.

Da bi napravili nezaupanje med navneži do Jugoslovanske strokovne zveze, trosijo okoli rečenico, da so preprečeni, da se nahajajo med člani JSZ tudi komunisti. Vprašam: kateri pravnik bo dal kaj na tako »prepričanec«, ki ni dokaz? Take izjave morejo delavstvu samo škodovati. V kolikor se pa tiče krščanstva, naj gospodje okoli »zelenih« kar lepo molče. Samohvala ne diši lepo! Sv. pismo pa pravi: Po njih delih jih boste spoznali.

Da sem napisal tele vrstice, so me napotila razna vprašanja glede JSZ in »združenih«. Moj odgovor je bil vsakemu: »Ose se vsedejo le na dobro sadje«. Zato naj opravljivim govoricam nihče ne veruje.

Jugoslovanska strokovna zveza je edina krščanska delavska organizacija, preizkušena v delavski borbi za pravično rešitev socialno-delavskega vprašanja. Ta

Doma in po svetu

Volitve v kmetске zbornice so se vršile v petih banovinah zadnje nedelje. Zastopniki občin so izvolili v vsakem okraju po enega člana za skupščino zbornice. V dravski banovini je zmagala lista JRZ. Tako poročajo. To se sicer malo čudno sliši, ker je kmetška zbornica vendarle kmetско stanovsko zastopstvo, ne pa politično. Pričakovali bi, da bodo tu nastopale samo strokovne organizacije kmetov. V nedeljo bodo volitve še v štirih banovinah.

Narodna skupščina se je sestala na zasedanje v sredo, dne 30. t. m. V načrtu dela ima poleg drugih zakonov tudi zakon o policijskih prekrških in konkordat, to je sporazum s sveto stolico o položaju, pravicah in dolžnostih katol. cerkve in njenih ustanov v naši državi. Ta mednarodni sporazum mora sprejeti narodno predstavništvo, da se bo mogel začeti izvajati kakor vsak drug zakon.

JNS je priredila v Sarajevu zborovanje, na katerem sta bila glavna govornika Živković in Jevtić. Živković je razlagal svoje pojme o državljskih pravicah in dolžnostih, zlasti o državljski svobodi. Dejal je, da JNS odklanja vsako nasilje, naj pride od zgoraj ali od spodaj, in hoče »neko stalno politiko jugoslovenske enakosti in pravice«. Jevtić je pa pozival Hercegovce, Bosance, Šumadince in Črnogorce, naj udarijo z nogami ob tla in naj povedo, da nočejo v naši državni vladi »plemen« nad »jugoslovensko nacijo«.

Državno zastavo so razrezali in onečastili trije pripadniki JNS in »Sokolac« v Laškem. Uradno poročilo navaja, da so osumljeni na zaslišanju svoje dejanje priznali.

Predsednik vlade in JRZ dr. Stojadinović je govoril na banketu, ki je bil prirejen ob priliki odkritja spomenika pokojnemu kralju Aleksandru v Visokem v Bosni. Poveljeval je življenjsko delo kralja, ki je bilo ena sama borba za Jugoslavijo. »Borba je bila albanska Golgota, borba je bila pohod v osvobodeno domovino, borba je bila, če se hoče, tudi ukinitve državne ustave in bila je borba za mir in Jugoslavijo, ko je padel, zadet od krogel, na marsejski ulici. Zapustil nam je oporoko dveh besed: 'Čuvajte Jugoslavijo!'. Kako? En način so našli, ki vodi pri delu našega 'Sokola'. Pri tem delu moramo vsi pomagati. Posebno sem vesel, da je sokolska ideja tako globoko prevzela zlasti brate muslimane. Mene, starega predvojnega Sokola, ta pojav posebno veseli. — Okoli te mize vidim zastopane vse tri glavne veroizpovedi našega naroda. To me spominja na potrebo, da se vse tri enako spoštujejo. Nobena izmed njih ne sme biti podjarmljena nasproti drugim. Verska enakopravnost mora biti radi miru te države, radi njene bodočnosti, da, radi samega njenega obstanka. Zelo mi je prijetno, da sem mogel danes tu na vsak korak ugotoviti to enakopravnost, tako enakopravnost naših treh ver kakor tudi naših treh plemen.«

Nova francoska vlada je bila sestavljena že po nekaj dneh iz istih strank ljudske fronte, ki so sestavljale prejšnjo vlado. Težišče vlade se je v sestavi znatno premaknilo na stran radikalov, ki imajo predsedstvo in finance. Blum je podpredsednik. Socialistična stranka je stavila kot pogoj za vstop v vlado nadaljevanje dela za ureditve programa ljudske fronte. Tudi novi predsednik je izjavil, da bo vlada nadaljevala to delo. Glavna naloga je pač ureditev državnega gospodarstva, ki je kljub znanemu bogastvu Francozov zašlo radi silno povečane oboroževanja v velike težkoče. Že od prejšnjih desničarskih vlad je bil v državnih blagajni milijardni primanjkljaj. Pod novo vlado pa je začel delati preglednice državni upravi pod vplivom političnih vidikov tudi zasebni velekapital, katerega so banke v velikih množinah začele izvažati in nalagati v inozemstvo, predvsem v Anglijo in Ameriko. Od tu se ta kapital na noben način ni hotel vrniti domov, čeprav je vlada z raznimi operacijami dosegla zanj doma ugodnejše obrestovanje, kakor pa ga uživa v tujini. Prejšnja vlada je hotela prisiliti kapital, da se vrne domov — in na tem padla. Vrgel jo je senat, čigar možgani so še vedno polni starih liberalnih nazorov o gospodarski svobodi in nevezanosti, čeprav taka svoboda krši življenjske koristi najširših slojev.

organizacija se resno trudi, da pribori delavstvu ugled, pravico in potreben kruh.

Zato pa delavci, ki gledate z resnim očesom na vaše nevesele razmere, ne poslušajte babiloncev, ki vam skušajo zmešati pojme o delavskem vprašanju in Jugoslovanski strokovni zvezi. Zavračajte vsakega, ki hoče poniževati vašo organizacijo in vplivajte na neorganizirane tovariše, da vstopijo v naše čvrste vrste! Zivela delavska sloga in moč!

Romunski kralj Karol je bil s prestolonaslednikom v Varšavi, kjer so mu Poljaki priredili velik sprejem in vojaške parade. Poročajo, da bo zveza med Romunijo in Poljsko nekaj protisovjetski zid od Baltiškega do Črnega morja.

Na Poljskem je nastal oster spor med vlado in bivšimi bojevniki na eni strani in krakovskim nadškofom knezom Sapieho na drugi. Le-ta je dal brez dovoljenja vlade odstraniti krsto maršala Pilsudskega iz grobnice poljskih kraljev »Bavel« v Krakovu, češ da je krsta začela nevarno trohneti. Prenesli so jo v skoraj dograjeno posebno grobnico. Drugi pa poročajo, da je škof storil to zategadelj, da bi mu ne bilo treba sprejeti v katedrali romunskega kralja, ki je pravoslavne vere. Bojevniki so priredili bučne demonstracije, vlada je podala ostavko, poljski poslanik je izvršil v Vatikanu že več intervencij, knez Sapieha je pa zbolel.

Čez 30 milijard dinarjev predvideva za vojsko in mornarico letošnji proračun Ameriških združenih držav. Po svetovni vojni je to najvišja vojaška postavka.

Iz Moskve uradno objavljajo, da ustreljeni maršal Tuhačevski ni bil samo

navaden špijon, ampak da je po Hitlerjevi »revoluciji« postal očiten germanofil. — Poročajo tudi o novih aretacijah vodilnih državnih gospodarskih uradnikov, kateri da so zakrivali mnoge neuspehe v sovjetskem gospodarstvu.

Verske razmere v Nemčiji se razvijajo v znamenju nasprotstva države proti obema krščanskima cerkvama, katoliški in protestantski. Na Bavarskem bodo ukiniteli denarno podporo, katero je dobivala katol. cerkev kot odškodnina za odvzeta cerkvena posestva. — 48 protestantskih pastorej je v zaporih in nemška protestantska cerkev je sporočila svetovnemu kongresu protestantskih cerkva, ki se vrši sedaj na Angleškem, da ne more poslati na to zborovanje svojih predstavnikov. — Iz Vatikana zanikajo vesti nekih listov, da bi nameravala katoliška cerkev Hitlerja izobčiti.

Predsednik belgijske vlade van Zeeland je šel v Ameriko, da bi v imenu Anglije in Francije pripravil skupno z Rooseveltom novo svetovno gospodarsko konferenco, ki naj bi omilila silne gospodarske napetosti med svetovnimi silami. Predlagal je Ameriki, naj bi dala Nemčiji in Italiji posojilo. Ti dve pa bi se obvezali omejiti svoje oboroževanje in preusmeriti svojo gospodarsko politiko v pravcu mednarodnega gospodarskega sodelovanja. Uspeh teh načrtov je pač več kot dvomljiv.

To in ono

Tabor na Lancovem pri Radovljici se bo vršil v nedeljo 11. julija in ne 4. julija, kakor je bilo prvotno določeno in objavljeno. Vabimo vse, da se ga udeležijo čim bolj številno.

Tržič. Opozarjamo vse tržiško in okoliško delavstvo, pa tudi druge, na lepo, vsakoletno romanje Tržičanov na Ovsise, ki bo letos v nedeljo, 4. julija. Da to lepo, vsakoletno romanje ne pride iz navade, naj se ga v prvi vrsti udeležijo vsi krščansko misleči delavci. Povabite na ta lep izlet posebno tiste, ki ne čitajo »Delavske Pravice«. Na svidenje! — Poročila se je naša dolgoletna članica in zaupnica v tovarni »Peko«, tovarišica Dobre Francka z g. Slatnarjem Francem, električarjem v tržiški predilnici. Zavedni delavki želi skupina obilo sreče in božjega blagoslova z upanjem, da bo tudi za naprej vztrajala v naših vrstah in s svojim zgledom bodrila tudi druge, kakor do sedaj.

Koroška Bela-Javornik. 30 let je preteklo, odkar je padlo prvo seme prosvete tudi v našem industrijskem kraju. Dr. Krek je bil prvi, ki je spoznal, da je treba delovnemu človeku izobrazbe, drugače bo vedno sušen. Ustanovil je Slov. kršč. socialno zvezo.

4. julija bo slavilo naše »Prosvetno društvo« svojo 30-letnico. K temu jubileju kličemo: Naj prospeva res prava katoliška delavska prosveta!

Kor. Bela. Poročil se je tovariš Jakob Konič (Mežnarjev) z gđ. Frančiško Ferjan. V novem stanu mu kličemo: Srečno!

Javornik. Poročil se je naš tovariš Triplat Feliks iz Zirovnice z gđ. Kopač Pavlo, doma iz Opčin. Njegovi tovariši mu iskreno čestitajo in želijo obilo sreče.

Hrastnik. Na Alojzijevo nedeljo je bila v novi hrastniški cerkvi prvokrat slovesnost prvega sv. obhajila. Primeren nagovor je imel č. g. Zalar, sv. mašo pa je opravil novi duhovni pomočnik č. g. Prelog. Vsa slovesnost se je lepo izvršila in je bil marsikdo starejših ganjen do solz, zlasti ko je zaslišal lepo in ubrano otroško petje. Marsikomu pa je nova cerkev, dasi so zanjo največ prispevali delavci, trn v peti. — **Nelikvidnost posojilnic v rudarskih revirjih** je mnoge rudarje, ki mislijo zidati lasten dom, a ne dobe denarja, prisilila, da si pomagajo na drug način. Pri tem jim pomaga tudi Trbo-

veljska premogokopna družba, deloma s posojili, deloma pa z materijalom po znižani ceni, kar je marsikoga opogumilo, da je pričel kljub težkim časom zidati hišico, da bo imel na stara leta svojo streho. — Pri nabiranju borovnic v Češah je pihal gad 13 letnega rudarjevega sina Kohna Viljema v nogo. Neki posestnik ga je takoj odpeljal z vozom k zdravniku dr. Arnsku, ki je nudil fantu pomoč, tako da ni nevarnosti.

Dobrova. Nad 100 izvodov »Delavske Pravice« prihaja na Dobrovo in smo zato prepričani, da ne pišemo brez smisla. Opozoriti hočemo na dejstvo, da se od strani tukajšnjega predsednika stranke po nekih ovinkih stalno intrigira proti naši kršč. del. organizaciji JSZ in zagotavlja, da je sedaj prava organizacija zelena ZZD, da se bo tudi ustanovila. Celo toliko se upa, da strelja tudi na opekarne. No, pa kar povejmo temu gospodskemu gospodu, da iz te moke pri nas ne bo kruha. Mogoče računa tudi pri tej organizaciji na izvolitev kar bi bilo čisto mogoče, saj zelena niti v svojem centralnem odboru nima več kakor enega samega delavca. No, pa to nas res ne briga. Mi kršč. zavedni in organizirani delavci hočemo pogledati, kako v praksi izgleda tale »prijatelj« delavcev. Ugotovimo, da smo ob priliki skupnega nastopa lanske leto bili od tega »odkritosrčnega delavskega prijatelja in borca za nižji sloj« obojeni, da smo marksisti, komunisti, celo, da imamo zveze z Moskvo, odkoder dobivamo tudi denar. Za vse to smo ga že predčasno javno vprašali, da naj pride z dokazi na dan. Pa jih ni bilo, ker jih biti ni moglo. Dalje je znano, da gosp. predsednik silno rad podpisuje priporočila k prošnjam za službe. Tako je tudi podpisal nekemu delavcu priporočilo kot članu stranke JRZ. Pozneje pa je prijatelj tega delavca še osebno priporočal pri tem predsedniku, da naj se zavzame že radi njegovih težkih družinskih razmer, da bi dobil kako stalno službo. Poslušajte kaj je odgovoril, ta delavski prijatelj: **Imam mnogo fantov, ki so 95% boljši kakor ta.** Dovolj vam je povedano. Pa tudi prav je, da veste s kom imate opraviti. Mi tega ne bi objavili, a ker se v našo JSZ takile gospodje stalno zaletavajo in propagirajo ustanovitve nam nasprotno organizacije in ker bodo ob kakih prilikah hoteli imeti za ceno naše skupnosti tudi delavske glasove — smo dolžni, da povemo vse in tudi to, da hočemo imeti tudi mi skupnost v delavski organizaciji, da si bomo razdiralce zapomnili za tiste prilike, ki še pridejo in da pri nas iz naših članov zelene organizacije nikdar ne bo, ker smo vsi prepričani, da je neodvisna delavska organizacija edinole Jugoslovanska strokovna zveza.

Brezposelni

Roman

Angleški napisal Walter Briesley

Poslovenil Radej Ciril

»Jaz pojdem zdaj okrog po trgovinah, da vidim, če bi se dobila kaka stvar pod roko. Približno čez pol ure se vrnem semkaj. Na Melburyjevi stojnici dobim jagod, najbrž jih imajo precej. Nocoj bodo morali zapreti in dali jih bodo po slepi ceni, mislim, da malo pred deveto uro. Takrat bom že tam. Funt teh jagod in malo kosmulj, pa bo čeden kompot jutri za kosilo.« Po teh besedah je odšla. »Ali gresta z mano, ali mislita ogledovati stojnice?« jih je vprašala.

»Malo si hočeva ogledati ta trg, nato pa jo mahneva pe mestu. Pri Melburyjevih bova okrog devetih,« ji je dejal mož.

»Mamica,« se je osmelil Janko, »daj, kupi mi bononov!«

»Počakaj, da se vrnem. Potem bomo videli, kako in kaj,« ga je potolažila mati.

Zavila je okrog rotovža in krenila na Church Street. Ko je mama odšla, je Janko pozorno pogledal očetu v obraz in dejal:

»Očka, daj mi penny!«

»Dobiš ga, samo počakaj, da se vrne mama. Ona ti ga bo dala. Če pa ne, ga dobiš od mene. Kam si pa dal tistega, ki si ga dobil danes popoldne, kaj?« se je začudil oče.

Ko sta Ivan in njegov sin ogledovala izložbo trgovine z igračami na oglu Church Streeta, je cerkvena ura začela biti. Takoj sta odšla naprej in krenila proti trgu in minila Wardovo stojnico, okrog katere se je gnetla gruča žensk. Tedaj je Ivan nenadoma začutil, da se mu je nekdo dotaknil hrbta. Ozrl se je in zagledal svojo ženo.

»Dobila sem jagod,« je dejala z mehkim, skoroda ljubeznivim glasom. »Fantič, dobila sem jih dva funta,« se je nasmehnila. »Kar poglej!«

Ivan je stopil za njo proti stojnici. Moral je vleči Jankca za roko. Na stojnici je bilo razobešenih ženskih

oblek in perila na preteg. Ivanu se je zdelo, da so smešno narejene. Le zato so vzbudile v njem zanimanje, ker je videl podobne stvari, ko je hodil po mestu. Videl je obleke, ki so jih nosile ženske, za žensko same pa se ni zmenil. Na stojnici je ležalo na kupčkih razno blago. Vse je bilo razmetano. Tu pa tam si videl hlačke za otroke obojega spola, moške nogavice, kravate, ženske in otroške predpasnike. Vse je ležalo križem po stojnici. Ivanka je segla z roko pod kupček blaga na robu stojnice in privlekla na dan ostanke svetlozelenega sukna, ki je bilo že zavito. Držala ga je v rokah ter ga s prsti in z očmi ogledovala. Nato se je zopet okrenila k možu.

»Skrila sem ga pod ta kupček, dokler nisi prišel,« je dejala, vidno vzradoščena.

»Kaj praviš, ali se ne bi dala napraviti iz tega blaga lepa poletna obleka zame? Samo dva šilinga in tri pennyje stane, fantič moj! Ali ti je všeč?«

Ivan je blago pretipal. Ni imel pojma, kakšna je kvaliteta. Rad bi bil pokazal zanimanje. Hotel ji je delati veselje, čim dalje se je dalo. Nebeško lepo je bilo gledati jo. Vsak teden bi ji kupil obleko, si je mislil Ivan, od ust bi si pritrgal, da bi si žena lahko kupila obleko. Vse bi storil, če bi mu ostala žena vedno taka, kot je bila zdaj. Bil je ves blažen. Samo to si je želel, da bi ji napravil še večje veselje.

»Všeč mi je,« je odvrnil malone prisrčno in iskreno. »Dobro blago bo to. Barva kot nalašč zate.« Izpustil je sukno iz roke. Žena ga je začela zopet podrobneje ogledovati. »Jaz bi ga kar vzela,« je poudaril; »če si lahko narediš iz njega obleko, bomo napravili kupčijo,« je dodal. »Seveda, pa še kako lahko!«, je dejala žena veselo zaupljivo. »Kaj, saj ga je skoraj tri metre!« Dvignila je oči, in glas ji je bil zopet mečji. »Torej ga vzamem?«

»Seveda!« je odgovoril Ivan. »Pojdi in reci, naj ti zavijejo!«

»To sukno bom vzela,« je zaklicala možu, ki je stal na drugem koncu stojnice. »Dajte no, zavijte mi to!« je dejala in mu izročila blago. Nato je odprla denarnico. Janko je izbral ugoden trenutek. Mama je bila vsa srečna in celo denarnico je odprla. Slišal je polglasen žvenket kovancev.